

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

36. De Vicecancellario.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

nam. Baldus in leg. Quod in rerum. §. Si quis. C. nescit pro patrib. Felinus in consilio 35. num. nono. Si iterum roges, An Visitatoris dati à Rom. Pontifi. officium finiatur morte ipsius Pontificis, à quo missus est ad episcopos, vel Archiepiscopos visitandos? Non finitur, quamdiu episcopus alius electus non fuerit, vel ipse Visitator reuocatus non sit, eo quod ordinariam potestatem habeat, omniaque possit, excepta bonorum immobilium alienatione, quæ viuens Episcopus poterat. Nec potest huiusmodi Visitator ad Episcopatum eligi illius ecclesie, cui datus est Administrator. Pauli. de potesta. Capituli sede vacante. parte prima, questione tertia, numero trigesimo secundo. Glossa in capit. Is cui, de scriptis.

CAP. XXXVI.

De Vice Cancellario.

Habet Romanus Pontifex in Curia Romana alios quosdam ministros, videlicet Vice Cancellarium, Camerarium, summum Pœnitentiarium, & Vicarium Urbis: quorum opera, & ministerio vitur: de quib. pauca dicam desumpta ex libello Ostauiani Vestrij in Romana Aula actionem, & mores. Vicecancellarij officium nostra etate communi Curialium opinione in Romana Curia primarium est dignitate, auctoritate, & vtilitate.

Primo quaeritur, Quisnam vocetur Cancellarius? Imperatorum Romanorum tempore Cancellarij nomen introductum est, vnde extat Titulus in Codice, de Assessoribus, & Domesticis & Cancellarijs iudicum, & l. Consularios, & l. Nemo. C. eod. tit. Cancellarij ponuntur, quos Accursius recte interpretatur Notarios. Sic etiam Imperatorum tempore inductum est nomen Actuariorum, quorum Imperatores meminere in l. Actuarij, & l. pen. C. de erogat. militaris anno. l. duo decimo. Et l. Actuarius. C. de Numerarijs. Actuarij, & Charularij sicut. li. Porro Actuarij erant auctorum Scriptores, siue Custodes, quorum erat ratiocinia pettractare Notarij proprie dicebantur, tempore etiam Imperatorum qui excipientes verba dictantis, per notas, & compendia scribebant, vt significat Paul. in l. Lucius Titius ff. de milita. testamen. Extat Titulus in C. li. 12. de Primicerio, Secundicerio, & Notarijs. vnde Notarij pro Secretarij Principis usurpantur. Lamprid. in Alexandro. eum Notarium, qui falsum in Concilio Imperatorio retulisset, incisus digitorum nervis, vt nonquam posset scribere, deportauit. Spartianus in Didio Iuliano: Ista littera per Notarium prodita, illi puero multum obfuisse dicuntur. Plin. in Epistolis Ad litteras Notarius cum libro, & pugillaribus. Notæ, dicebantur compendia quarundam dictionum. lege. Quoties §. 1. v. r. sic. Sed & si quis, ff. de Hereditibus instituen. habetur: Sed & si quis pro centum ducenta per notas scripsit, idem iuris est. & in l. Lucius Titius, ff. de milita. testa. dicitur: Lucius Titius miles Notario suo testamentum scribendum non dictauit: & ante quam litteris perscriberetur, viua defunctus est. Notarij itaq; notis quibusdam, & compendijs dictionum, syllabarum, & litterarum aliquid breuiter perstringere, non omnibus litteris integrum perscribere solebant, Sueton. in Galba, capit. 5.

Scribæ veteribus librarios significabant: postea vero ij dicti sunt, qui rationes publicas scribebant in tabulis, & ob id apparebant singulis Magistratibus. Extat Titulus in Codice. li. 10. de Tabularijs scribis.

Cancellarius igitur erat Scriba: quidam inde ductum nomen putant, quod eius officina esset cellula quædam, in qua scribere consueuisset, cancellis munita. Alij existimant, Cancellarium esse dictum, quod preces supplicisq; libellos, omniaque rescripta, quibus Princeps subscribere nolebat, cancellabat: Id est, lineis cancellatim ductis expungebat, & delebat. Extat Cancellarij nomen vt Vopilco, qui in Catino ait: Praefectum Urbis unum ex Cancellarijs suis fecit. quamuis Hortomannus Iuriconsultus, & Hæreticus, pro cancellarijs legi velit, Ancillarijs, quò no-

mine significantur ministri lenocinij, ac libidinis. Cancellarius vero in Gallia, eo dignitatis euectus est, vt sit instar Praefecti Prætorio, & sit Principis præsentis Vicarius: & eo peregre profecto, Interrex, siue vicem Regis agens. Budens in priorib. ad Pandectas Annotat.

In Curia itaq; Romana Cancellarius erat, cuius opera, & ministerio literæ, diplomata, & rescripta Pontificia expediebantur.

Secundo quaeritur, An in Curia Romana Cancellarius olim fuerit idem, qui Scriuarius? Gomefius in Proemio Regularum Cancellaria dicit: Scriuarium, & Cancellarium fuisse olim etiam diuersos. Scriinia, dicuntur in l. Omnium, C. de testa, capsa, & loculi in quibus Principis acta, quæ ad ius pertinent, asseruantur: eorum genera quatuor numerantur in lege vltima. Codice de Decurionibus, & filijs eorum, & leg. prima, Codice de proximis sacrorum scriuariorum. Scriuim memorie, in quo Annotationes Principum asseruabantur. lege vltima, Codice de diuer. rescrip. Scriuim Epistoliarum, in quo Ciuitatum postulata, & Legationes recondebantur. Scriuim libellorum, qui Principi supplices oblaci erant. Scriuim dispositionum, in quo cognitiones, & decreta Principis conseruabantur. Est in Codice li. 12. Titulus de Scriuijs factis. Erant arca, in quibus iura, id est, Annotationes, Pragmaticæ sanctiones, cognitiones, responsa, & rescripta Principis reponebantur, & seruabantur. l. vt. C. de Aqua ductu. li. 12. omnium. C. de Testam. l. 2. C. de Agentibus in reb. li. 12. Scriuarij dicebantur. Equibus etat commissa cura scriuariorum. c. vt. C. de Castri. per. militum li. 12. & l. Scriuarios, & l. nulli. C. de Numerarijs. vt. li. & leg. vt. C. de Apparitoribus. Praefecti pratorio. Item Scriuijs Magistri praeficiebantur, qui erant alij à scriuarijs. Vnde teste Lampridio Alexander Imperator, Vlpianum Iuriconsultum, Magistrum scriuij fecit.

Nec Principibus tantum, sed & Magistratibus, sui scriuina rij erant. l. vt. C. de Testam. Militis. In Curia Romana puto Scriuarium fuisse eum, qui Scriuij Pontificij curâ habebat, & cuius opera, & ministerio Pontifex Rom. litteras, diplomata, decreta, responsa, & rescripta conscribebat. Vnde leguntur litteræ Stephani II. qui vlti creatus anno Domini 752. & sedit annis 5. teste Onuphrio. In quibus habentur hæc verba: Scriptum per manus Benedicti scriuarij Sanctæ Romanæ Ecclesie in mense Iulio. In dict. 5. in Sacramentali Sede B. Petri Apostoli. Tertio anno Pontificatus. Aliæ itidem litteræ Paschalis I. qui vt ait Onuphrius, electus est, anno salutis 817. & sedit annis 7. In quibus dicitur: Scriptum per manus Theodori scriuarij. S. R. E. Aliæ Sergij I. V. Scriptum per manus Benedicti notarij. Regionarij, & Scriuarij Sanctæ Romanæ Ecclesie: fuit hic Pontifex factus Virginei partus 1009. & præfuit Ecclesie annis 2. Onuphrius. Aliæ Martini II. Scriptum per manus Adriani Scriuarij S. Romanæ Ecclesie: creatus est Pontifex anno Domini 942. sedit annis 2. Exithmar Gomezius loco citato. Scriuarium in prædictis litteris Pontificijs non fuisse Cancellarium S. R. E. sed vnum ex notarijs, quorum opera, & diligentia Curia Romana utebatur in scribendis rebus serinio dignis.

Meo iudicio, Scriuarius erat idem, qui Cancellarius. Et sicut Cancellarius fuit Cancellariæ Præpositus, sic scriuarius fuit Præfectus serinio. Ac quemadmodum scriuarij nomen in vsu esse desijt introducto nomine Cancellarij, ita etiam nomen Cancellariæ cepit esse in vsu abolito serinij nomine.

Tertio quaeritur, Cur in Curia Romana, dictus sit Vice cancellarius non Cancellarius, is Cardinalis, qui est cancellariæ Apostolicæ præfectus? Cardinalis, & alij in Clie Romanæ, de electio] huius rei tres causas assignant. Prima est, quod olim dicebatur Cancellarius: sed quia plurius iuris, & potestatis sibi arrogabat, quam par esset, & cum Romano Pontifice de certo honoris gradu contendere cepit, dictus est Vicecancellarius, non Cancellarius. Secundo dicunt S. Laurentium Martyrem fuisse primum S. R. E. Cancellarium, & vt debitis illi honor deferretur qui postea in officio Cancellarij successerunt, dicti

sunt Vicecancellarij, hoc est, qui vices S. Laurentij agerent, eius munere, & officio fungentes. Tertio, aiunt Papam esse reuera Cancellarium Dei, vt pote eius Vicarium in terris, & ideo nominatus est Vicecancellarius Cardinalis, qui Cancellariæ præfuit, eo quod vices agat Cancellarij Dei, hoc est, Papæ; qui est Dei Vicarius: *scilicet Gomez. loc. sup. dicto.* Sed hæc omnia nullius probati Auctoris testimonio comprobantur: & ideo merito reijciuntur, tanquam nulla auctoritate suffulta.

Dicendum est, quod recte annotauit Onuphrius in *Catalogo Romanorum Pontificum*, ante Alexandrum III. reuera dicebatur Cancellarius Cardinalis, qui Cancellarij munere & officioungebatur, & tempore Gregorij VIII. Moyles quidam Lateranen. Canonicus Regularis S. R. E. Sobiadiconus ad Cancellarij munus officium assumptus est, eo quod Albertus Cardinalis S. Rom. Ecclesiæ, & Cancellarius fuerat in Papam electus, & dictus Gregorius VIII. Cum autem Moyles Cardinalis non esset, non Cancellarius, vt Cardinales sese appellare consueuerant, sed Cancellarij vicem agens, dictus est, & reuera Cancellarij munere, & officio functus est sub Gregorio VIII. & Clemente III. Romanis Pontificibus, & qui postea ei in officio successerunt. Vicem Cancellarij agentes, appellabantur, non Cancellarij, nec enim Cardinales erant. Honorij III. tempore Reynerius Tuderinæ diocesis Vmber, & Canonicus Regularis, & Prior S. Fudiani in diocesi Lucens, fuit primus, qui commodiore vocabulo Procancellarij vicem agente Vicecancellarius vocari cepit. Unde qui postea in eo officio successerunt, Vicecancellarij nominati sunt, etiam si multi eorum Cardinales essent. Hinc igitur Vicecancellarij nomen in vsu retentum est, quia Reynerius ille, & multi post eum, cum Cardinales non essent, non Cancellarij nominabantur, vt antea Cardinales, qui id officij gerebant, sese appellabant, sed Vicecancellarij: quod nomen retinuerunt postea etiam Cardinales, qui tali officio præficebantur.

Quarto quaeritur, An Vicecancellarius, siue Cancellarius olim fuerit idem, qui Bibliothecarius S. R. E. Gomez loco supra citato affirmat, Bibliothecarium fuisse diuersum à Vicecancellario; quia Bibliothecarius præfectus erat Bibliothecæ Papæ, Bibliotheca vero erat locus, in quo libri Pontificij asseruabantur. At Onuphrius Panuinus in *Catalogo Rom. Pontificum* pro eodem ponit Cancellarium, & Bibliothecarium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Et certe extat Constitutio Paschalis II. in qua confirmat institutum Ordinem S. Ioan. Hierosolymitani, vbi post subscriptiones Cardinalium habetur: *Datum Beneuenti per manus Ioannis Romana Ecclesiæ Diaconi Cardinalis ac Bibliothecarij, Kal. Martij Indiæ 6. Anno 14. ipsius Pontificis Paschalis II. 5. anno Dom. 1113.*

Quinto quaeritur, Quotnam sit munus Vicecancellarij? Respondeo, Vicecancellarium esse Præpositum Cancellariæ Apostolicæ. Porro mentio fit Apostolicæ Cancellariæ in c. *Abbas de rescrip.* eaque constitutio est Lucij III. *scilicet Onuphrius*, electus est Pontifex an. Domini 1182. & in c. *Dura de crimine falsi*, & in cap. *Porrecta, de confirm. vt voluit.* quæ duo Const. sunt Innoc. 3. vt ait Onuphrius, fuit creatus Pontifex an. salur. 1198. Vicecancellarij etiam est, præesse expeditioni literarum, & diplomatum Pontificiorum, quæ de rebus Ecclesiasticis expediuntur.

Habet autem Cancellaria Apostolica, ex *Ordo. Vestrus lib. 1. c. 4. n. 1. 3. & 4.* multos ministros, quorum opera, industria, & diligentia vitur in Pontificis literis expediendis, qui vulgo dicuntur Abbreviatores, Scriptores, Correctores, Sollicitatores, Plumbatores, Registratores: nam literæ Cancellariæ, sub plumbo expediti solent.

Habet etiam Cancellaria Apostolica Regentem, ex *eadem Vestrus lib. 1. c. 4. n. 6.* cuius est inspicere, an literæ sint correctæ, recognitæ, & iudicatæ. Est etiam in Cancellaria Apost. Auditor contradictorum, cuius officium est, ex *eadem Vestrus lib. 1. cap. 5.* audire, si inter impetrantes literas conuersa sit de persona iudicis, de loco agendi iudicii, aliave re,

quæ ad impetrationem spectet. Is enim huiusmodi contradictiones solet audire, cognoscere, & iudicare.

Sexto quaeritur, An Vicecancellarij officium Roman. Pontif. morte finiatur? Non finitur, vt constat ex *Clemente Romani de Elect. vt ibi docent Cardinalis Bonifacius, Vitalis. & alij.*

CAP. XXXVII.

De Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerario.

Est in Curia Roman. Audientia Camera Apost. Videatur esse dicta Camera Apostol. quod in ea Rom. Pontif. audire olim, & tractare consueuisset causas, quas facilius ageret, & expediret, sex Prælatos domesticos sibi ascieuit, qui propterea Camere Apost. Clerici sunt vocati, quasi ad Camera ipsius Pontificis sorte electi. Erant hi eiusdem Rom. Pont. domestici Consiliarij, quorum prudentia, & consilio, & opera utebatur in cognoscendis, & tractandis causis, quæ ad gubernationem Urbis, & totius temporalis Ecclesiasticæ ditionis, & præsertim, quæ ad rationes vniuersi ærarij Pontificij pertinebant. Nunc vero Camere Apostolicæ præest Cardinalis, qui Camerarius dicitur, qui que septem Prælatorum consilio, iudicio, & opera vitur. Et quamuis Gomezius in *Præmio Regularum Cancellariæ* dicere videatur, Camerarium Vicecancellario olim anteferi solitum; nihilominus Vicecancellario primus post Pontificem in vrbe locus datur, Camerario vero secundus: cuius magna est potestas: hic enim de regimine Urbis curam habet, hic Ecclesiæ patrimonio, fisco, & ærario præest. *cap. Ad audientiam, de Præscript. & Cle. ne Romani, de elect.* De cuius potestate & dignitate Cardinalis, & Bonifacius Vital. in *Cle. ne Romani, citata. post Glossum*, aliqua prodiderunt. Testantur Camerarij esse, Ecclesiæ redditus pauperibus erogare, quod S. Laurent. fecisse legitur. Camerarij officium, non desinit Romani Pontificis morte. *Cle. citata, ne Romani, ne Ecclesiæ redditus negligenterur, & ne Urbis regimen damni aliquid sede vacante pateretur.*

Post Camerarium in audientia Camerali ex *Vestrus lib. 2. cap. 3.* primus est ratione nominis, & officij, qui ærario Ecclesiæ præest, qui ideo Thesaurarius vocatur, eo quod apud ipsum res omne, siue pecunia ad Camera Apostolicam pertinens reponatur & asseruetur: eius igitur officium est, pecuniam Camere Apostolicæ recipere, custodire, & vbi, & quando opus est erogare. At consueuit mercator aliquis insignis deputari, qui Thesaurarii mandato pecunias Camere Apostolicæ recipiat, & soluat.

Secundus ratione officij est, Auditor Camere Apostolicæ. Hic inter alia gladium habet spiritualem: censuras enim Ecclesiasticas fert in contumaces, & rebelles, eo quod non pareant Camere Apostolicæ sententijs.

Est etiam, qui Præsidens Camere Apostolicæ vocatur, cuius est rationibus vniuersi ærarij præesse, & videre rationes cuiusque, qui prouentus Camere Apostolicæ in Vrbe, vel Prouincijs administrat: instar Quaestoris Urbani officium habet.

Est itidem in Audientia Camere Apostolicæ Aduocatus pauperum, cuius est priuatorum hominum, præsertim pauperum partes, & causam, siue ius apud Clericos, & Iudices Camere Apostolicæ contra fiscales Aduocatos tueri, & defendere.

Est insuper Aduocatus fiscalis, qui partes, & iura fisci Apostolici tueri solet, tum in ipsa audientia Camere Apostolicæ, tum etiam extra apud alios Romanæ Curie Iudices; apud quos, vbi opus est, pro causa, ac iure Apostolici fisci respondet.

Est præterea, Procurator fisci Apostolici, cuius est fiscales causas agere, & tueri in ipsa Camerali audientia, & apud alios Romanæ Curie Iudices: fiscales vero causæ sunt, quandocunq; de publica pecunia, vel vindicta tractatur.

Ex Vestrus lib. 2. cap. 1. & 2.

Ex Vestrus lib. 2. cap. 4.